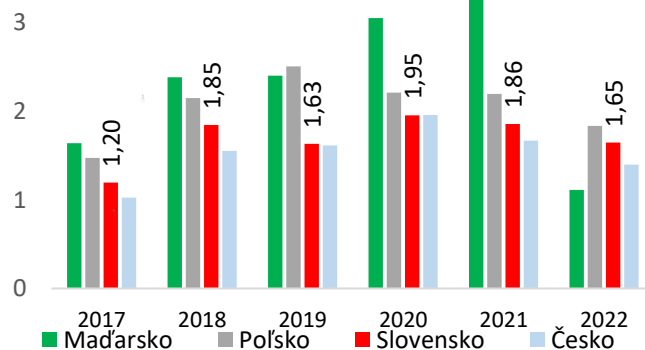

ZA NÍZKYM PODIELOM VEREJNÝCH INVESTÍCIÍ NA SLOVENSKU MÔŽE BYŤ SLABÉ ČERPANIE EUROFONDŮV

Slovensko má v rámci V4 v 5 aj 10-ročných priemeroch najnižší podiel verejných investícií v % HDP. Jednou z príčin môže byť nízka miera čerpania eurofondov.

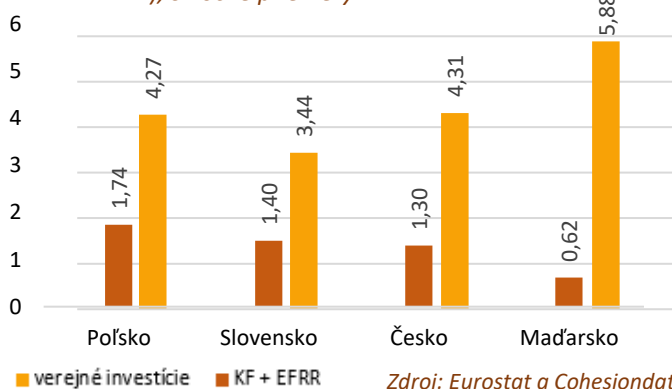
- V porovnaní s okolitými štátmi má Slovensko druhú najnižšiu mieru čerpania európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) po Česku. V ostatných rokoch Slovensko čerpá EŠIF v priemere tempom 1,7% HDP ročne. Výnimkou bol rok 2015 (čerpanie 2,3 % bez investícií do samospráv) so skokovým nárastom pri dočerpávaní prostriedkov z 2. programového obdobia (2007-2013). Do roku 2021 najintenzívnejšie čerpalo EŠIF Maďarsko, čo sa zmenilo vlni, keď mu Európska komisia pre porušovanie princípov právneho štátu pozastavila prístup k eurofondom (Graf 1).
- Verejné investície na Slovensku dosiahli v priemere 3,44 % HDP za posledných 5 rokov, z toho v priemere 1,4 % pochádzalo z Kohézneho fondu (KF) a Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR). (Graf 2) Európska únia poskytuje aj ďalšie formy financovania (napríklad z Európskej investičnej banky a Európskej banky pre obnovu a rozvoj), ktoré tu nie sú zahrnuté.
- Problém nízkeho čerpania EŠIF na Slovensku pretrváva aj v súčasnosti. V rámci 10 operačných programov v období 2014-2020 (14,5 miliardy eur) boli k 31. máju 2023 schválené prostriedky vo výške 10,2 miliardy eur, čo predstavuje čerpanie na úrovni 70,41 %.
- Zefektívnenie procesov a následné zvýšenie čerpania EŠIF by Slovensku pomohli dostať sa na úroveň verejných investícií okolitých štátov.

Graf 1: Čerpanie EŠIF ako % HDP

Zdroj: vlastné spracovanie na základe dát z Cohesiondata a Eurostatu

Graf 2: Čerpanie KF a EFRR (% HDP) a verejné investície (% HDP), 5-ročné priemery

Zdroj: Eurostat a Cohesiondata

RRZ ZNÍŽILA ODHAD RASTU EKONOMIKY PRE ROK 2023

Rada pre rozpočtovú zodpovednosť (RRZ) odhaduje rast ekonomiky v roku 2023 na 1,3 % HDP. Za pokles o 0,6 p.b. oproti predošlej prognóze môže slabší domáci a zahraničný dopyt (Tabuľka 1).

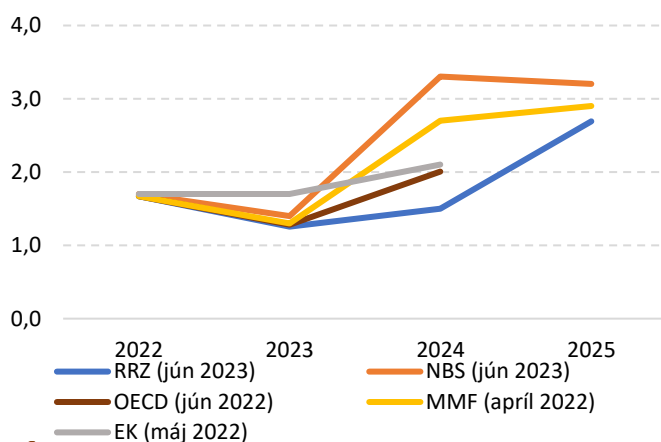
- Tohtoročný výkon ekonomiky podporia najmä investície z eurofondov. Pre vysoké úrokové sadzby RRZ očakáva pokles investičnej aktivity podnikov.
- Až v ďalších rokoch by sa mala zvýšiť spotreba domácností a export, ktorý už nebude obmedzovaný úzkymi hrdlami v globálnych obchodných reťazcoch.
- V roku 2024 RRZ počíta s konsolidáciou verejných financií, čo negatívne ovplyvní rast ekonomiky.
- Kým Národná banka Slovenska (NBS) a Medzinárodný menový fond (MMF) očakávajú v roku 2024 výraznejšie oživenie ekonomiky, Európska komisia odhaduje rast HDP okolo 2 % a RRZ 1,5 % (Graf 3).

Tabuľka 1: HDP a jeho komponenty podľa prognózy RRZ

Hlavné ukazovatele prognózy RRZ (reálny rast v %)	Skut. 2022	Prognóza		
		2023	2024	2025
HDP	1,7	1,3	1,5	2,7
Spotreba domácností	5,5	-0,4	1,8	1,9
Fixné investície	5,9	6,2	2,4	3,8
Spotreba verejnej správy	-4,3	0,7	-1,2	0,5
Export tovarov a služieb	2,3	1,9	6,5	4,1
Import tovarov a služieb	4,0	1,7	5,4	2,8

Zdroj: RRZ

Graf 3: Prognózy rastu HDP podľa rôznych inštitúcií (%)

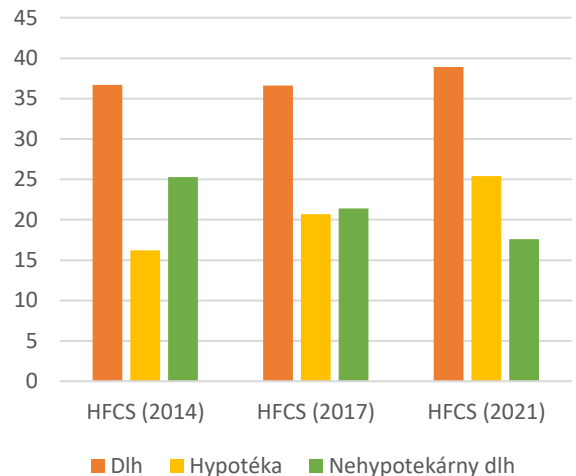

VYSOKÁ ZADLŽENOSŤ DOMÁCNOSTÍ NA SLOVENSKU SA TÝKA HLAVNE HYPOTÉK

Od roku 2017 len mierne stúpol podiel slovenských domácností s úverom. Vyplýva to z porovnania prieskumov Európskej centrálnej banky (ECB) o hospodárení domácností (Household Finance and Consumption Survey - HFCS). Môže za to výraznejší nárast počtu hypotekárnych úverov a pokles nehypotekárnych úverov, čo je trend od roku 2014 (Graf 4).

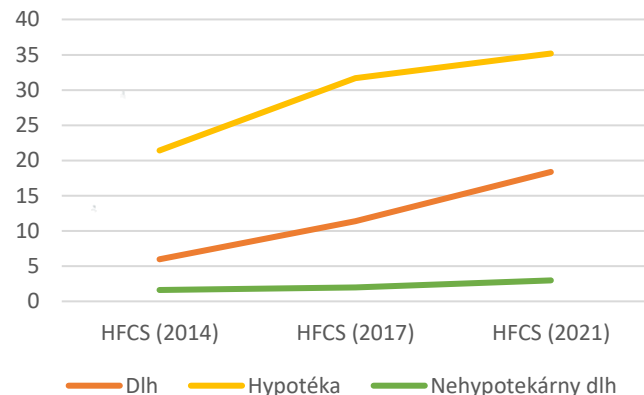
- Podľa Národnej banky Slovenska (NBS) vplýval na dopyt a ponuku hypotekárnych úverov rast príjmov, klesanie úrokových sadzieb a rast cien nehnuteľností.
- Kým v roku 2017 mala hypotéku každá piata domácnosť, v roku 2021 už každá štvrtá. Zadlžovali sa najmä mladšie domácnosti s obyvateľmi s vysokoškolským vzdelaním.
- Znižujúce sa úrokové sadzby priali refinancovaniu hypoték. S nárastom dlhu rástol aj mediánový zostatkový objem celkových úverov (Graf 5). Napriek rastúcemu objemu dlhu však zaťaženosť splátkami nerástla (alebo dokonca klesala) a úvery boli dostupnejšie.
- Podľa analytikov NBS môžu niektoré domácnosti čeliť problémom pri splácaní dlhov, ale pri predpoklade stabilného trhu práce by mal ich podiel byť nízky.
- Aktuálna novela zákona umožní každý mesiac bezplatné predčasné splátky hypotéky, najviac úhrne 30 % istiny ročne (doteraz 20 % raz ročne). Slovenská banková asociácia avizovala, že banky preto pravdepodobne zvýšia úrokové sadzby. Podľa NBS a odborníkov je novela zbytočná, keďže už v súčasnosti využíva mimoriadne splátky len zlomok dlžníkov.

Graf 4: Vývoj podielu zadlžených domácností (v %)

Zdroj: HFCS, NBS

Graf 5: Vývoj zostatkovej časti dlhu mediánovej domácnosti (v tisícoch eur)

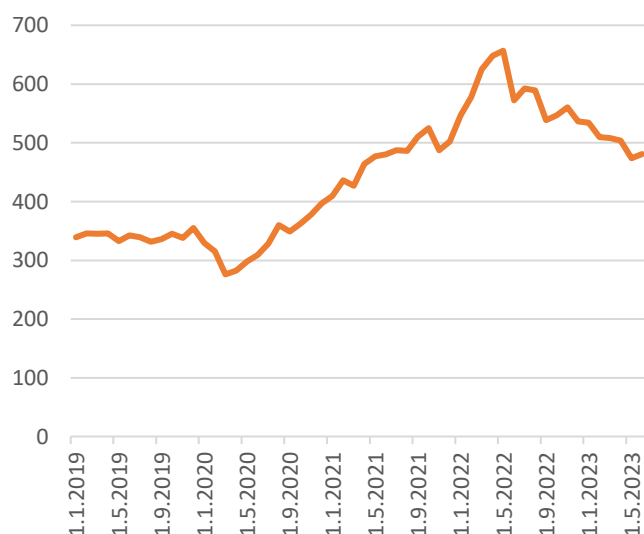
Zdroj: HFCS, NBS

CENY KOMODÍT NA SPOTOVÝCH TRHOCH KLESAJÚ

Ceny komodít výrazne klesajú a postupne sa blížia k úrovni pred ruskej invázie na Ukrajinu. Komoditný index Bloomberg Spot Index (BCOMSP) od začiatku roka klesol o viac ako 10 %, čo je najnižšia úroveň od leta 2021.

- Spomaľovanie globálnej ekonomiky, priemyselný prepád či zotavenie z pandémie naďalej vyvíjajú tlak na pokles komoditných trhov.
- Hoci ceny komodít klesajú, na vyhlásenie konca krízy životných nákladov je zrejme priskoro. Najmä preto, že inflácia môže klesať pomalšie. Klesajúci trend cien komodít sa môže zmeniť, ak sa obavy z recesie ukážu ako nesprávne.
- Cena komodity tvorí len časť ceny finálneho produktu či služby, dôležitú úlohu zohrávajú náklady na prácu, dopravu a iné faktory. Maloobchodníci preto zvyčajne so znižovaním cien čakajú, kým je jasné, že zmena nie je len krátkodobá.
- Európska centrálna banka pripustila, že úrokové sadzby ešte môžu rásť. Ďalšie zvýšenie sa očakáva v júli. Cieľ menovej politiky ECB je totiž vrátiť infláciu k úrovni 2 %. Inflácia v eurozóne dosiahla v máji úroveň 6,1 %.

Graf 6: Komoditný index Bloomberg Spot Index (USD)

Zdroj: Bloomberg Commodity Spot Index (BCOMSP)